
Globális minimumadó bevezetésének lehetséges hatásai a klasszikus adóstruktúrákra

Czoboly Gergely*

A tanulmány a globális minimumadó szabályok bevezetésének a nemzetközi adótervezés klasszikus struktúráira gyakorolt hatásait tárgyalja. Bemutatásra kerülnek egyrészt az OECD 2-es Pillérének főbb elemei, másrészt pedig a klasszikus adótervezési struktúrák kerülnek elemzésre annak kapcsán, hogy azokat a minimumadó mennyiben érinti. Megállapításra kerül, hogy az új szabályok jelentősen megváltoztatják az eddig ismert adótervezést, viszont annak továbbra is teret engednek és várhatóan új típusú adótervezési módszereket indukálnak.

Kulcsszavak: globális minimumadó; adótervezés; adóstruktúra; agresszív adótervezés

Possible effects of a global minimum tax on classical tax structures

The article deals with the possible effects of global minimum tax to the classic international tax structures. On the one hand an introduction to the mechanism of the OECD Pillar 2 and on the other hand an in-depth analysis of the mostly applied tax structure is given in the context of the possible effects of the global minimum tax to them. It is concluded that although the new rules will have a significant effect to the currently used international tax tools, it will not abolish international tax planning, in fact it may create new ways of international tax planning in the future.

Keywords: global minimum tax; tax planning; tax structures; aggressive tax planning

<https://doi.org/10.32980/MJSz.2021.5.1457>

1. Agresszív adótervezéssel szembeni fellépés

Az agresszív adótervezéssel szembeni harcot már a 2015-ben befejeződött BEPS projekt is zászlajára tűzte és 15 akciópont formájában számos javaslatot tett az államok számára, hogy azok miként tudják saját adórendszerüket ellenállóbbá tenni az adóstruktúrákkal szemben. Ennek a projektnek az alap gondolata az volt, hogy a profitot az értékteremtés helyén kell adóztatni és azokkal a megoldásokkal szemben kell felvenni a küzdelmet, amelyek az adóalapot mesterségesen erodálják és a nyereséget másik országba átcsoportosítják. Ennek a középpontjában tehát az adóalap védelme állt és az intézkedések a leggyakoribb adóelkerülési technikákra

* Egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem; ügyvéd, Jalsovszky Ügyvédi Iroda.

reagáltak. Így aztán külön akciópontban javasoltak az államoknak kamatlevonhatósági korlátokat¹, anti-hibrid intézkedéseket², vagy éppen közös minimum elvárásokat a jogdíjkezdményekre (ún. *patent box*).³ Ezekben a közös az volt, hogy nem foglalkozott azzal, hogy milyen adókulccsal adóztatják a jövedelmet egészen addig, amíg az ott adózik, ahol az értékteremtés történt. A BEPS projekt alapfilozófiája tehát az volt, hogy a mesterséges ügyleteket kell azonosítani és célzott módon, az adótervezési lehetőségek korlátozni.

A „BEPS 2” néven is emlegetett, hivatalosan az OECD digitális adózási csomagjának a második pillérjeként (*Pillar 2*) nevesített megoldás a fentitől eltérő megközelítést követ. Ennek az alapfilozófiája, hogy az adóalap-erózió valójában csak egy jelenség, aminél nem tüneti kezelésre van szükség, hanem az adótervezés gyökerénél kell a problémát kezelni: az adótervezés okát kell megszüntetni. Ennek a megoldásnak az alapvetése, hogy a cégek azért mennek bele adótervezési struktúrákba, mert azokkal adóelőnyt tudnak elérni. Ha elveszjük az adóelőnyt, mint ösztönzőt, akkor megelőzzük magát a folyamatot is. Éppen ezért a vita áttevődött az adóalapról a vállalatok által fizetett adómértékekre.

Az OECD által jelenleg is kidolgozás alatt álló megoldás egy globális minimum adószintet határozna meg, amelyet a társaság kapcsolt vállalkozásainak államai hajtanak végre, ha egy ország ennél alacsonyabb adót vet ki. Minden államnak továbbra is meglenne az „elvi joga” arra, hogy a minimum szintnél kisebb mértékű társasági adót vessen ki, viszont ebben az esetben a többi állam fogja beszédni a különbözetet a vállalatcsoporton. Az érintett államok adószuverenitása elvileg ugyan megmaradna, hiszen jogában áll továbbra is alacsonyabb adót kivetni. Viszont az ott működő cégnek így is úgy is legalább a minimum adószintet meg kell fizetnie. Praktikusan tehát erőteljes csorbul egy ország lehetősége, hogy alacsonyabb adókulcsot alkalmazzon, hiszen ki szeretne olyan adóbevételeket másik államoknak átengedni, amelyet maga is beszédhetne? Ha ugyanis nem ő veti ki, akkor más fogja és a társaságnak ugyanúgy meg kell a minimum adót fizetni, csak másik országban. Éppen ezért azok az államok, amelyek nem akarnak lemondani ezekről az adóbevételekről kénytelenek a minimum adószintet elérő társasági adót üzemeltetni.

A találgatások már most is elkezdődtek, hogy az államok miként fogják a OECD Inclusive Framework által támogatott globális minimumadót bevezetni a saját adórendszerükbe és különösen, az adóversenyben érintett államok miként fogják módosítani meglévő kedvezményeiket. Jelen tanulmány azonban egy másik oldalról, a korábban alkalmazott, „klasszikus” adótervezési struktúrák oldaláról vizsgálja meg a szabályozás működését, azonosítva, hogy ezek közül melyeket érinthet közvetlenül a minimumadó bevezetése. Elsőként azonban a globális minimumadó működési

¹ BEPS Action 4 Action 4 Limitation on Interest Deductions, OECD, 2015

² OECD BEPS Action 2: Neutralising the Effects of Hybrid Mismatch Arrangements, 2015; Lásd bővebben: Czoboly, Gergely: *Tőke- és hitelfinanszírozás adózási kezelése* In: Bodzási, Balázs (szerk.): *A gazdasági jog és az adójog aktuális kérdései 2018-ban: Gazdasági jogi kutatások a Budapesti Corvinus Egyetemen*, Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó (2018) pp. 39-54.; Czoboly, Gergely: *Hibrid struktúrák a nemzetközi adótervezésben*, In: Bodzási, Balázs (szerk.): *Gazdasági jogi és adójogi tanulmányok*, Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem (2020) pp. 61-74.

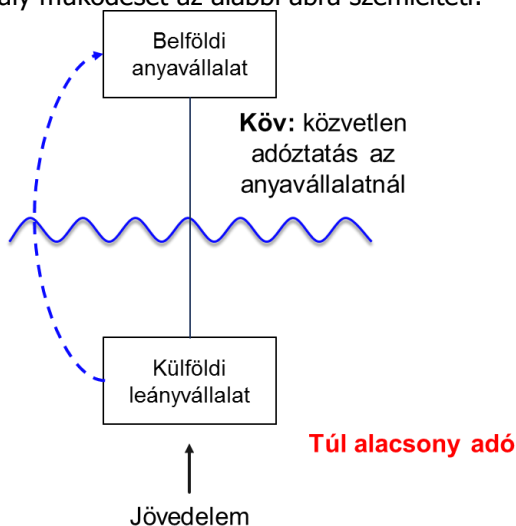
³ Action 5 Harmful tax practices, OECD, 2015

mechanizmusát vizsgáljuk meg az OECD Modellszabályai⁴ alapján.

2. Globális minimumadó (2-es Pillér) működési mechanizmusa

A szabályozás két központi mechanizmus útján kényszeríti ki a 15%-os globális minimumadót. Az anyavállalati szabályok azt a célt szolgálják, hogyha egy vállalatcsoport valamelyik tagja túl alacsony adózású országban működik, akkor az anyavállalatnál annyi „kiegészítő” adót kelljen fizetnie, amennyi még a minimum adószint eléréséhez szükséges. Ez technikailag két megoldás segítségével érhető el, attól függően, hogy külföldön leányvállalatként, vagy telephelyként működik a vállalkozás.

A leányvállalatoknál a „jövedelem-figyelembevételi” (*inclusion rule*) szabály tulajdonképpen részlegesen áttekint a leányvállalat elkülönült adóalanyiságán és transzparensnek tekinti azt. Ilyen módon nem szükséges az anyavállalatnak megvárnia, hogy a leánya osztalékként kiossza számára a megtermelt nyereségét ahhoz, hogy adóztatni tudja. A leányvállalatot tehát áttekintve az anyavállalatnál egyből adóztathatóvá válik a jövedelem. Ebből a szempontból jelentős hasonlóságot mutat az ellenőrzött külföldi társaság (angolul *controlled foreign company, CFC*) szabályokkal. A szabály működését az alábbi ábra szemlélteti:

1. sz. ábra – *Inclusion rule* működése

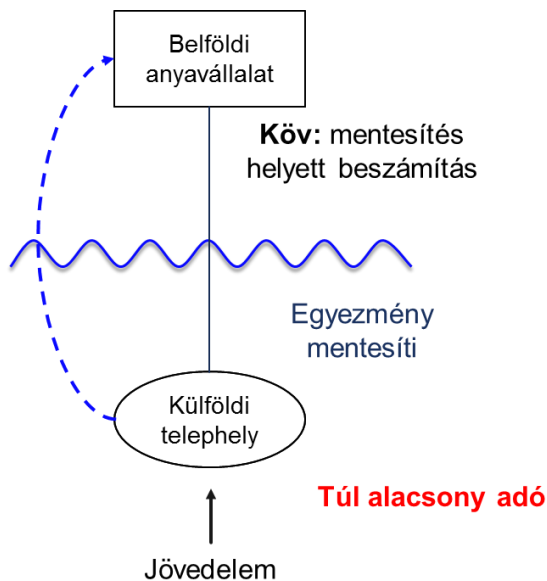
Mivel a külföldi leányvállalatot túl alacsonyan adóztatják, ezért a belföldi anyavállalat adókötelezettsége annyival megnő, amennyi még hiányzik a minimum adószint eléréséhez. Ehhez tehát szükséges a leányvállalat effektív adókulcsát meghatározni és olyan növelő tételt alkalmazni az anyavállalatnál, ami a minimum adószintre

⁴ Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy – Global Anti-Base Erosion Model Rules (Pillar Two), OECD, 2021

egészíti ki az adókötelezettséget.

Célját tekintve tehát a szabály csak kiegészítő adót vetne ki a leányvállalat nyereségére, amit viszont az anyavállalatának kellene megfizetnie. Bár formálisan tehát nem a leányvállalatot adóztatja az anyavállalat országa, azonban vállalatcsoportok esetében ennek gazdasági értelemben semmi jelentősége nincs, az intézkedés a vállalatcsoport nyereségét ugyanúgy csökkenti.

Telephelyeknél a cél azonos, de technikailag más típusú problémával kell szembenézni. Abban az esetben, ha egy belföldi vállalkozásnak külföldi telephelye van és az adott ország a beszámítás módszerét alkalmazza, akkor nem jelent problémát, hogy kiegészítse telephely nyereségére jutó adókat. Ha viszont a mentesítés módszerét választotta, akkor a jogszabályok kifejezetten tiltják az adó kiegészítését, hiszen a telephely nyeresége a belföldi vállalkozásnál mentesítésre kerül. A BEPS 2.0 megoldása az lenne, hogyha egy telephelyet túl alacsonyan adóztatnak, akkor az adott ország automatikusan „átvált” a mentesítés módszeréről a beszámításra (angolul *switch over rule*). Ennek működését az alábbi ábra szemlélteti:

2. sz. ábra – *Switch over* szabály működése

Az ábrán mutatott példában a belföldi anyavállalat annak ellenére, hogy az adóegyezmény, vagy a belső adószabályok mentesítik a telephelynek betudható és külföldön adóztatott vállalkozási jövedelmet, a *switch over* szabály felülírja ezt a rendelkezést és csak beszámítani engedi a külföldön megfizetett adókat. A rendelkezés tehát technikailag az anyavállalatnál generál adókötelezettséget arra tekintettel, hogy a külföldi telephely túl alacsony adózás alá kerül.

Ez a megoldás annyiban eltér a fentitől, hogy ilyenkor nem a minimum adószintig kell az adót kiegészíteni, hanem a belföldi társaság adószintjéig, hiszen a telephely

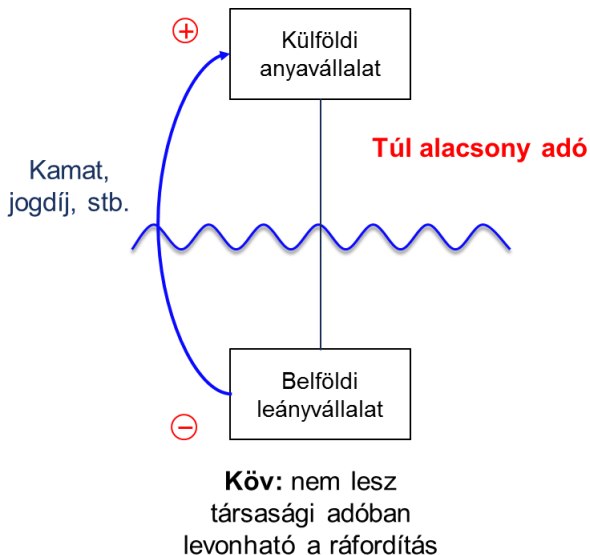
jövedelme adókötelessé válik az anyavállalatnál és abba csak a külföldön megfizetett adókat lehet beszámítani. A jövedelmet ezért összességében a társaság illetőségének országában alkalmazott szintnek megfelelő adók sújtják.

A BEPS 2.0 anyavállalati szabályai adópolitikai szempontból visszavezethetők a tőke export-semlegességre, amelynek a lényege, hogy a külföldi és a belföldi befektetéseket ugyanolyan mértékű adóterhelés terheljen. Ez olyankor, ha a befektetés helyén alacsonyabb az adókulcs azzal a következménnyel jár, hogy a befektetőnél ki kell egészíteni az adókötelezettséget annak adószintjére. Ezt a célt kívánták elérni az államok a beszámítás módszerének alkalmazásával, vagy az ellenőrzött külföldi társaság szabályok bevezetésével. Ezek ugyanakkor gyakran csak a passzív jövedelmek esetében alakultak a fentiek szerint, viszont eddig az aktív vállalászási jövedelmeknél az államok nem érvényesítették ezt az elvet, amire jó okuk volt. Ugyanis, ha egy alacsonyabb adókulcsot alkalmazó országba több országból is érkeznek befektetők, akkor azok a cégek, ahol tőkeexport-semlegességre tekintettel ki kell az adókötelezettséget egészíteni versenyhátrányba kerülnek a többiekkel szemben. Azoknak ugyanis csak a helyi adókkal kell kalkulálniuk, illetőségük országában ugyanis nem terheli őket kiegészítő adókötelezettség.

Eddig a versenyelőny fenntartása erősebb motiváció volt még a tőkeexport-semlegességet egyébként szinte teljesen érvényesíteni kívánó Egyesült Államokban is. Ugyanakkor ez 2018-as adóreformmal részben megváltozott. Az USA ugyanis az OECD-t megelőzve már a Trump-reform keretében bevezetette a GILTI szabályt, amely sok szempontból a fentiekhez hasonló logikát követ.

Az OECD által kidolgozás alatt álló javaslatcsomag másik oldalról két olyan szabályt tartalmaz, amelyek a „visszaadóztatás” jogát vezetik be a nemzetközi adózási gondolkodásba. Ennek lényege, hogyha egy jövedelem jogosultjánál túl alacsony a fizetett társasági adó, akkor a ráfordítást elszámoló társaságnak kell a kiegyenlítést elvégeznie, hogy összességében az adóterhelés elérje a globális minimum adószintet. Ennek egyik eleme a ráfordítás levonhatóságát korlátozó, ún. „aluladóztatott jövedelem” szabály (angolul *undertaxed payment rule*), a másik pedig az egyezményes kedvezményeket – pl. kedvezményes forrásadó mértékek – megtagadó kikötés (angolul *subject to tax clause*).

A levonási tilalmat előíró szabály (*undertaxed payment rule*) alapgondolata, hogy a ráfordítást elszámoló társaságnak vizsgálnia kell, hogy a jövedelemnek a tényleges haszonhúzója olyan kapcsolt vállalkozás-e, amelyik a globális minimum szint alatt adóztatja azt a jövedelmet. Amennyiben igen, úgy a ráfordítás levonhatóságát olyan arányban meg kell tagadnia, hogy a teljes jövedelem azon a minimum adószinten adózzon. Ezt mutatja be a következő ábra is:

3. sz. ábra – *Undertaxed payment rule* működése

Az ábrán is látható, hogy mivel a belföldi társaságnak a külföldi kapcsolt vállalkozása – jelen esetben anyavállalata – olyan országban van, ahol túl alacsony az adószint, ezért a belföldi társaság köteles a ráfordítás egy részének levonhatóságát megtagadni. Ez magyar terminológiában praktikusán adóalap-növelő tételként funkcionálhat. Formálisan tehát nem az adóegyezmények hatálya alá tartozó külföldi társaság belföldről származó jövedelmét adóztatja a levonási tilalmat alkalmazó ország, hanem a saját rezidens vállalatára ró kiegészítő adókötelezettséget. Ez azonban tartalmilag ahhoz vezet, hogy a cégcsoport összes adóterhelése el fogja érni a globális minimum szintet. Ez a szabályozás tehát ugyancsak abba az irányba hat, hogy ösztönözze az alacsony adókulcsú államokat arra, hogy maguk növeljék meg az adószintjüket, ezzel nem a másik országnak hagyva meg az adóbevételeket.

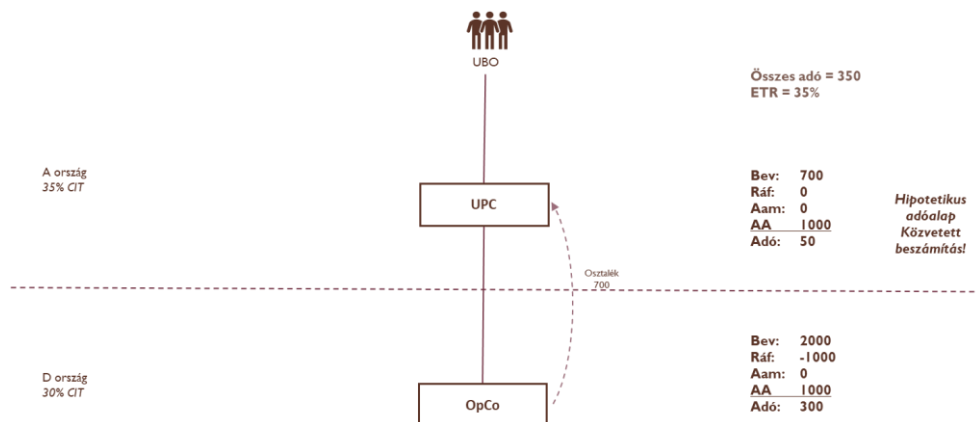
3. Nemzetközi adótervezési struktúrák bemutatása

A nemzetközi adótervezés komplex és többrétegű folyamat, amelyben az optimális adófizetési kötelezettség megtalálása áll a középpontban. Ennek a folyamatát a multinacionális cégek szerteágazó cégstruktúrája, a párhuzamosan alkalmazásra kerülő belső adószabályok találkozása és az adóegyezmények eltérő értelmezése is bonyolítja. Az OECD BEPS projektje ezeknek a megelőzését célozta, viszont a szabályozás fragmentált megközelítése korlátozta, de nem zárta ki az adótervezés lehetőségeit.

Alábbiakban a klasszikus adótervezési megoldásokat vizsgáljuk meg abból a szempontból, hogy a globális minimumadónak a módszere, miszerint az adóelőnyt célozza hatékony fellépést ígér-e ezekkel szemben. Ehhez elsőként egy alapesetet vizsgálunk meg, amelyhez képest a cégcsoport funkciók áttelepítésével és különböző

adótervezési megoldásokkal próbálja az adófizetési kötelezettségét csökkenteni.

Az alábbi példában a végső anyavállalat (angolul *Ultimate Parent Company*, röviden UPC) egy magas adózású országban található, ahol 35% társasági adót kell fizetni és ahol a kapott osztalékra tekintettel közvetett beszámítás módszerét alkalmazzák. Ennek a tulajdonosai az egyszerűség kedvéért mind ugyanabban az országban vannak, ahol a végső anyavállalat is. Ez a vállalkozás egy termelővállalattal (ábrán „OpCo” rendelkezik „D” országban, amely munkavállalókkal, termelési kapacitásokkal és vásárlókkal is rendelkezik ebben az országban. A társaságnak 2000 nyeresége és 1000 ráfordítása van, amely alapján 1000 nyeresége után fizetni meg az országban kivetett 30% társasági adót.

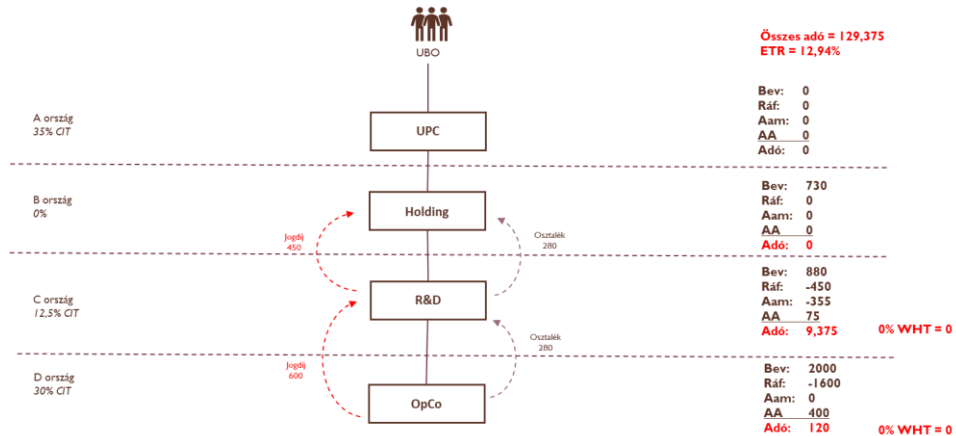
3. sz. ábra – Nemzetközi adótervezési alapábra

Ebben az alappéldában a cégcsoport teljes adófizetési kötelezettsége 350, amelyből 300-at „D” országban és további 50-et „A” országban fizet meg a cégcsoport. Ennek a mértékét kívánna a cégcsoport optimalizálni a következőkben bemutatott módokon.

3.1. Jogdíjholding-struktúra alkalmazása. A társasági adó esetében az adóztatási jog elsősorban az értékteremtés helyéhez kapcsolódik, amely érdekében cégcsoporton belül a transzferárazási szabályok a felelősek. A fenti példában a cégcsoporton belül minden értékteremtési folyamat „D” országban valósult meg, amelyre tekintettel az összes jövedelem is az OpCo nevű cégnél került kimutatásra. Ennek eredményeként a cégcsoport szintjén keletkező 1000 nyereség egésze után a magas 30%-os társasági adót kellett megfizetni.

Amennyiben viszont az üzleti funkciók egy része nem az OpCo-ban, hanem tőle elkülönült és másik országban található társaságokban valósulnak meg, úgy a profit ahhoz kapcsolódó részét is ezek a cégek tudják majd kimutatni és náluk szükséges az adót megállapítani. Az alábbi példában azt az esetet vizsgáljuk meg, amikor a kutatás-fejlesztési funkciókat egy R&D nevű cég végzi, a Holding nevű céggel között költségmegosztási szerződés (angolul *cost sharing agreement*) keretében. A szellemi tulajdonjog tulajdonosa a megkötött szerződés alapján a Holding lesz, aki a – saját országán kívüli – hasznosítás tekintetében licenzbe adja azt az R&D cégnek. Mivel

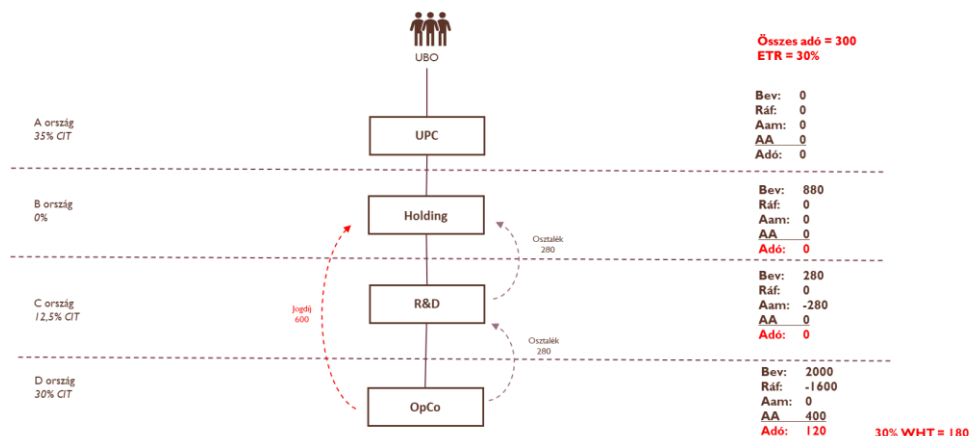
a szellemi tulajdont az OpCo fogja használni, ezért R&D cég számára allicenzbe adja azt. A licenzszerződések alapján a felhasználó cégek jogdíjat fizetnek, a megmaradó nyereségük után pedig adóznak a saját országukban. Mivel a jogdíjból befolyó jövedelem R&D cég országában kedvezményesen adózik, ezért az ott adóztatott jövedelem alacsonyabban adózik, a Holdinghoz jutó rész pedig adómentes arra tekintettel, hogy annak országa nem vet ki a társaságok jövedelmére adót.

4. sz. ábra – Jogdíj struktúra alkalmazása

A fentiek alapján látható, hogy a „B” országba jutó jövedelem teljesen adómentesen, a „C” országba jutó jogdíj pedig nagyon alacsony mértékkel adózik. A cégcsoport szintű adófizetési kötelezettség jelentősen lecsökkent, a korábbi 35%-os effektív adókulcsról 12,94%-os mértékre. Ennek oka abban ragadható meg, hogy a magasan adóztatott OpCo cégnél kimutatott nyereség csökkent, hiszen az általa fizetett jogdíj ráfordításként elszámolható nála. A korábban „A” országban felmerülő kiegészítő adó is elmaradt ebben az esetben, hiszen a cégcsoport a jövedelmet nem fizette ki osztalékként a végső anyavállalatnak, hanem azt a Holding társaságban tartotta. Később az itt felhalmozott pénzt tudja jövőbeli befektetéseire, vagy további fejlesztések finanszírozásához felhasználni.

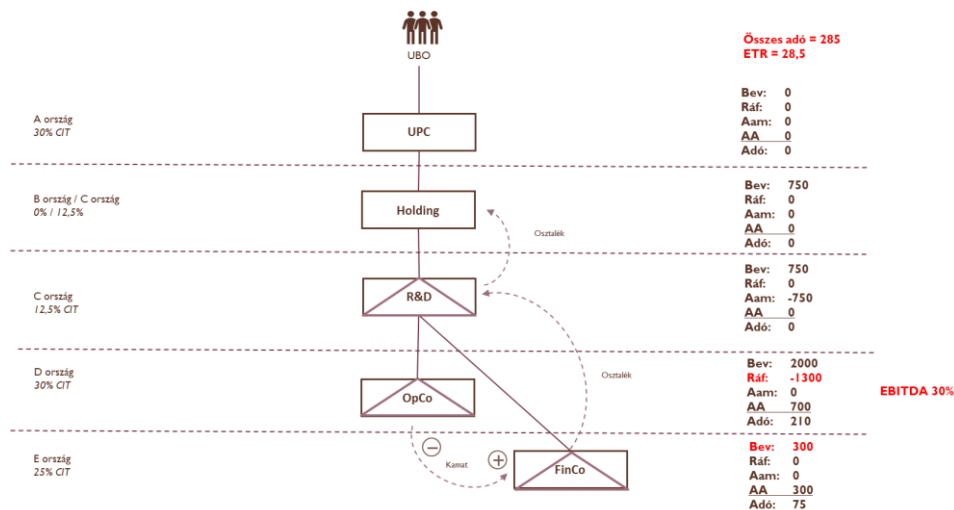
Megállapítható, hogy a struktúra eredményeként csökkent a társasági adófizetési kötelezettség és ennek eredményeként javult a cégcsoport pénzügyi helyzete. Felmerülhet azonban a kérdés, hogy miért nem közvetlenül az adómentes Holding társaság adta licenzbe a szellemi tulajdont OpCo-nak, ezzel is csökkentve az adófizetési kötelezettséget. Ennek az oka az esetlegesen felmerülő forrásadóban keresendő, ugyanis ha D és B ország között nincs kettős adóztatást elkerülő egyezmény és D ország a jogdíjakra forrásadót vet ki, úgy a közvetlen pénzáramok magas, 30%-os forrásadóval lennének terhelve.

5. sz. ábra – Forrásadótervezés

Amennyiben viszont C és D országok között vagy olyan kettős adóztatási egyezmény, amelyik az OECD Modelleget azonos módon kizárja a jogdíj után a forrásadó kivetését, vagy ezek az országok az Európai Unió tagjaiként a kamat-jogdíj irányelv alapján limitáltak a forrásadó kivetése tekintetében, úgy D ország adóztatási joga korlátozott. C országnak pedig vagy van adóegyezménye B országgal, vagy ami valószínűbb, a belső adószabályai alapján nem vet ki társasági adót a társaságoknak fizetett jogdíjakra.

3.2. Finanszírozó-struktúra alkalmazása. Egy másik széles körben alkalmazott adótervezési megoldás a finanszírozási struktúrák közbeiktatása volt. Ebben az esetben OpCo működéséhez szükséges forrásokat a cégcsoport nem tőke formájában biztosítja, hanem hitelként adja annak rendelkezésére. A transzferárazási szabályok alapján OpCo a kapcsolt vállalkozásától kapott hitelre köteles piaci kamatot fizetnie, amely ezáltal csökkenti a nyereségét. Ebben a példában FinCo nevű cég tőkeként megkapja a cégcsoport finanszírozásához szükséges pénzt és azt piaci kamat felszámításával kihelyezi OpCo-hoz.

6. sz. ábra – Finanszírozó struktúra

A finanszírozó társaság közbeiktatása eredményeként OpCo nyeresége lecsökken, hiszen a felszámított piaci kamatot OpCo köteles ráfordításként elszámolni, amely ennek eredményeként csökkenti adózás előtti eredményét. Feltételezve, hogy D ország az ATAD irányelvnek megfelelő – EBITDA 30%-os korlátját alkalmazó – kamatlevonhatósági korlátot alkalmaz, a korlátozás nélkül levonható kamat összege 300 lesz. A jelen példában a magas forrásadók megelőzése érdekében FinCo olyan országban található, amelyik főszabályként 25% adót vet ki a társaság nyereségére. Láthatjuk éppen ezért, hogy bár OpCo nyeresége lecsökkent, a cégcsoport teljes adófizetési kötelezettsége 28,5%-ra mérséklődött. Jelentősen megváltozik azonban a helyzet, ha FinCo által R&D-től kapott pénz hibrid pénzügyi eszköznek minősül, aminek eredményeként a kapott kamatjövedelem nem adózik se E, se C országban.

3.3. Hibrid adótervezési struktúrák. A hibrid finanszírozási eszközök⁵ létezése alapvetően abból a problémából fakad, hogy míg a klasszikus tőke- és hitelfinanszírozási eszközök esetében a rendszertani besorolás világos és ezt az adójog kétpólusú kezelése is leköveti, addig a vegyes jogosultságokat biztosító termékeknél ez már nem olyan egyszerű. Míg a hagyományos törzsrésztvények esetében a tulajdonosoknak szavazati joguk van, kifizetésre a vállalat nyereségéből – arról való döntés esetén – jogosultak, azonban annak mértéke dinamikusan függ a vállalat nyereségességétől, követeléseiket felszámolás esetén a többi hitelezői igény után tudják csak érvényesíteni és a jogosultságuknak nincs lejárata. Ezzel szemben a hagyományos kötvényeknél a helyzet fordított. Szavazati joguk a hitelezőknek fő szabály szerint nincs, kamatokra a szerződésben előírt időpontban és összegben jogosultak, amelyet a vállalatnak nyereség hiányában is ki kell tudni

⁵ Hibrid finanszírozási eszközök fogalmával kapcsolatosan lásd: Kahlenberg, Christian – Kopec, Agnieszka: *Hybrid Mismatch Arrangements – A Myth or a Problem That Still Exists?: An analysis of the tax treatment of financial instruments in EU Member States, and the disclosure of actual political responses to aggressive tax planning by the OECD and the European Union*, World Tax Journal 2016/1. sz., 39-40.

fizetni, felszámolás esetén követeléseik sorrendben megelőzik a tulajdonosokat és a szerződésük időben korlátozott, az kizárólag lejáratig jogosítja őket.

A klasszikus pénzügyi eszközök azonban gyakran nagyobb kockázatot, kisebb hozamot vagy egyéb kötöttséget jelentenek a befektetők számára, amelyek eredményeként nem minden befektető tudja megtalálni a számára ideális konstrukciót. A piac a befektetői igények minél teljesebb kiszolgálása érdekében új, innovatív pénzügyi eszközöket alakított ki, amelyek már vegyítik a fenti tulajdonságokat. Elképzelhető olyan tulajdonosi jogokat megtestesítő részvény, ami a kamatfizetéshez hasonló rendszerességű és összegű kifizetésre ad jogosultságot, a kibocsátó, vagy a befektető döntése alapján bizonyos határidő elteltével visszavásárolható és korlátozt a befektető szavazati joga. Másik oldalról elképzelhető olyan kötvény is, amelynek az esedékessége függ a vállalat nyereségességétől és a kifizetett kamat mértéke is a nyereség függvényében változik, a befektető, vagy a kibocsátó döntése alapján átváltható a vállalat részvényére, lejárat határidőt nem tartalmaz és a felszámolási eljárásban a többi kötelmi követeléssel szemben hátrasorolt.

Mivel ezek az eszközök tulajdonságaik alapján vegyesek, így adójogi besorolásuk nehézkes és minden esetben bizonyos szempontból önkényes.⁶ Ezek a pénzügyi eszközök egy képzeletbeli skálán helyezhetők el, amelynek a két végpontját a törzsrészvény és a hagyományos vállalati kötvény alkotja. A kettő között pedig megtestesített jogok és kötelezettségek fényében a vegyes eszközök egyikről távolabb, míg a másikkal közelebb helyezkednek el. Az egyes adójogi szabályozások a tulajdonságaikat figyelembe véve, de végső soron önkényesen húznak egy képzeletbeli határt,⁷ amelyről a tőkebefektetések irányában elhelyezkedőket adózási szempontból úgy kezelik, mintha tőkefinanszírozás lenne és a kifizető oldalán adóztatják a társasági adóban. A képzeletbeli vonaltól a kötvények irányába elhelyezkedőket pedig hitelfinanszírozásként kezelik és azok hozamát a kamathoz hasonlóan engedik a kifizetőnél levonni, ezáltal annak a szintjén mentesítve azt az adózás alól. A besorolásnál egyes országok nagyobb hangsúlyt fektetnek a jogi formára, így tőkeként tekintenek a többletjogokat adó részvényekre és hitelként a speciális kötvényekre is.⁸ Más országokban azonban funkcionálisan, a gazdasági tulajdonságaikat jobban figyelembe véve sorolják be a pénzügyi eszközöket. Ez adott országon belül konzekvens és kezelhető eredményre vezet, a különböző országok esetében azonban számos eltérést mutathat. Amennyiben pedig egyik állam tőke-, míg a másik hitelfinanszírozásként tekint ugyanarra a tranzakcióra, akkor kettős adóztatás, vagy kettős nem adóztatás alakulhat ki. Mivel az államok egymás jogrendszerétől függetlenül alakítják ki sajátjukat, így a bonyolultabb pénzügyi termékek elszaporodásával ennek a megoldásnak számos fajtája alakult ki. Ezek

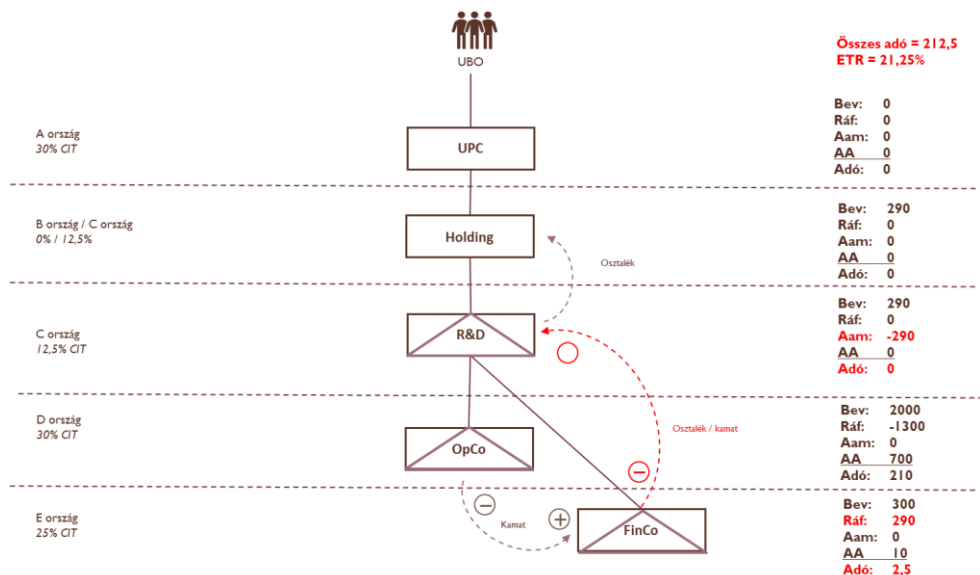
⁶ Blessing, Peter: *The Debt-Equity Conundrum - A Prequel*, Bulletin for International Taxation, 2012/4-5. sz., 198.

⁷ Az EU-s országok által alkalmazott besorolásokkal kapcsolatosan lásd Kahlenberg - Kopec: *im.* 44-61.

⁸ Magyarországon elsősorban a számviteli besorolásnak van elsődleges szerepe, de akadnak kivételek is a főszabály alul. Kahlenberg - Kopec: *im.* 52.. Hasonló a helyzet Németországban is, ahol elsődlegesen a polgári jogi és számviteli szabályokból kell kiindulni. Bärsch, Sven-Eric – Spengel, Christoph: *Hybrid Mismatch Arrangements: OECD Recommendations and German Practice*, Bulletin for International Taxation, 2013/10. sz., 522.

elsősorban a vállalatcsoporton belüli finanszírozáson keresztül biztosítottak adótervezési lehetőségeket.⁹ Ennek alábbiakban két példáját mutatjuk be, szemléltetve a probléma alapvető jellegzetességeit.

Ebben a példában egy nyereségrészesedési kölcsönt (angolul *Profit Participating Loan, PPL*) formájában juttatja R&D cég a pénzt FinCo számára, amelyet E ország a jogi formára tekintettel kölcsönnek, D ország azonban a belső tulajdonságaira és gazdasági sajátosságaira tekintettel tőkebefektetésnek tekint. FinCo országa a kölcsön jogi formájára tekintettel kamatnak tekinti a kifizetést és ezért engedi az adóköteles nyereséget csökkenteni vele. A szabályok tehát lehetővé teszik a levonást a kifizető oldalán. R&D országának adórendszere azonban arra tekintettel, hogy a kifizetések összege és gyakorisága a kifizető nyereségességétől függ a kapott összeget osztaléknak minősíti és mentesíti az adóztatás alól. Az adott jövedelem így nem kerül adóköteles jövedelemként figyelembevételre. A nyereségrészesedési kölcsönre fizetett kamat így végső soron egyik országban sem adózik. Ezeket a megoldásokat nevezik levonás mellett figyelmen kívül hagyott (*deduction without inclusion, D/NI*) jövedelmeknek, amely a hibrid struktúrák egyik jellegzetes eredménye.¹⁰

7. sz. ábra – Hibrid finanszírozási struktúra

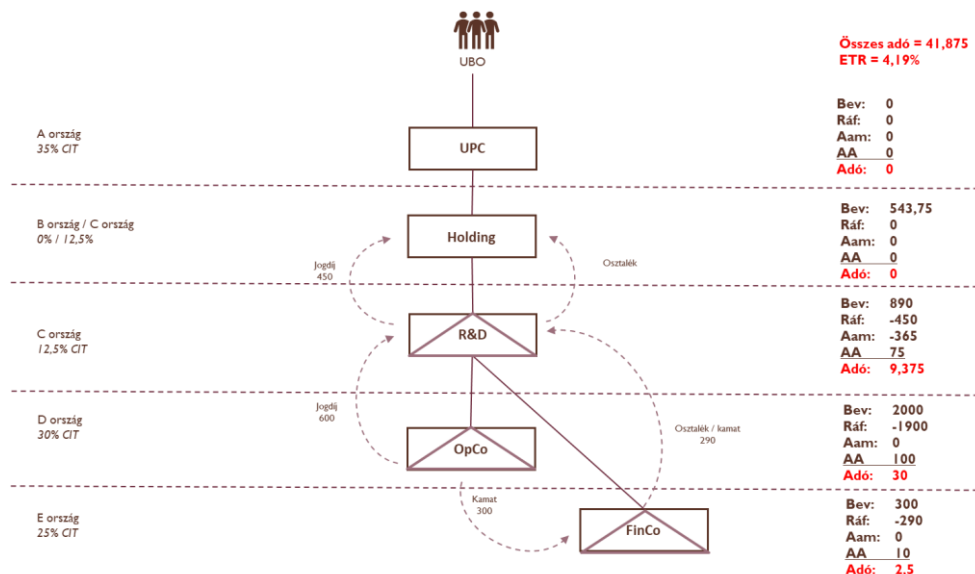
Ebben a példában láthatjuk, hogy FinCo országában a jövedelem kamatként kerül elszámolásra, csökkentve ráfordításként a társaság nyereségét, másik oldalról

⁹ Janssens ,Pascal - Ledure, David– Vandepitte, Bertrand – Jelle, Loos : *The End of Intra-Group Financing... or Not Just Yet? – Part 1*, European Taxation 2015/7. sz., 285.

¹⁰ Hasonló eredményre vezet és emiatt az OECD BEPS 2-es jelentése azonosan rendezi azt a helyzetet, amikor bár jogilag figyelembe kell venni az érintett bevételt, de azt nem kell belátható időn belül (pl. 50 év) kimutatni adózási szempontból.

viszont R&D társaságnál a kimutatott nyereség a kapott osztalék után adómentes lesz. Ez a fenti számpéldában a magyar társasági adóhoz hasonló adóalapcsökkentő tétel alkalmazásával került elszámolásra. Ennek eredményeként láthatjuk, hogy a finanszírozással érintett 300 nyereségre alig jut társasági adófizetési kötelezettség, amely ilyen módon javítja a vállalatcsoport effektív adókulcsát is.

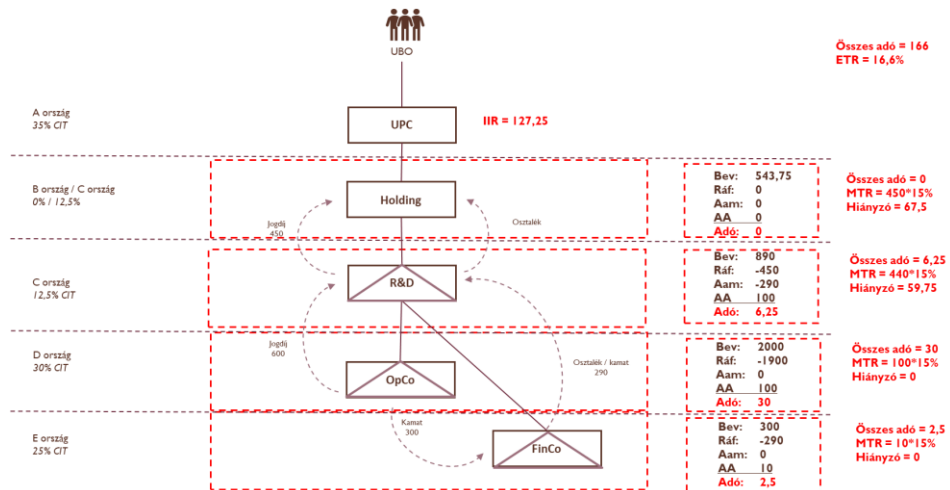
3.4. Adótervezési struktúrák kombinálása és a globális minimumadó lehetséges hatása. A fent bemutatott struktúrák egymással kombinálhatók is, ezzel a vállalatcsoportra nézve alacsony effektív adókulcsot produkálva. Ezt az alábbi ábrán keresztül mutatjuk be.

8. sz. ábra – Kombinált struktúra

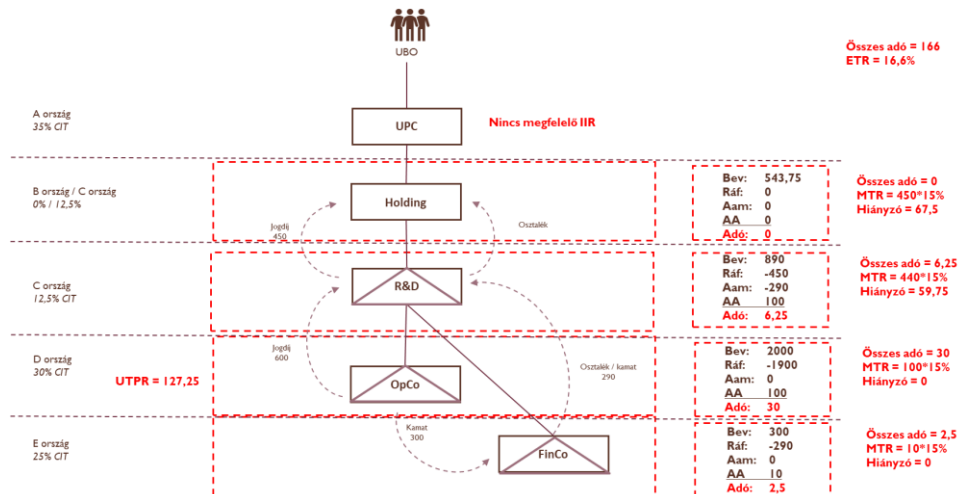
A korábban bemutatott adótervezési struktúrák kombinálása eredményeként két okból is lecsökkent OpCo nyeresége. Egyrészt az alkalmazott jogdíjstruktúra eredményeként a cég ráfordításként elszámolja az R&D-nek kifizetett jogdíjait, másrészt a FinCo-nak fizetett kamat is levonható nála. A cégcsoporton belül az alacsony adófizetés érdekében a finanszírozási struktúrába beépítettek egy hibrid pénzügyi eszközt is FinCo és R&D közé, valamint Holding – mint a költségmegosztási szerződés alapján a szellemi tulajdonjog jogosultja – R&D-től is jogdíjat szed. A cégcsoport eredetileg számított 35%-os társasági adófizetési kötelezettsége lecsökken ennek eredményeként 4,19% effektív adókulcsra.

Vizsgálódásunk célja annak megállapítása, hogy a globális minimumadó fent bemutatott rendszere miként hat a klasszikus adótervezési struktúrákra, ezért alábbiakban megvizsgáljuk, hogy a globális minimumadó anyavállalati (*Income Inclusion Rule*) szabály, akár a levonási tilalmat előíró (*Undertaxed Payment Rule*) szabálya megakadályozza-e az adótervezést.

9. sz. ábra – Anyavállalati szabály hatása a struktúrára

A példában láthatjuk, hogy a 15%-os globális minimumadó alkalmazása mellett R&D és Holding aluladózottattnak minősül és erre tekintettel a végső anyavállalat országa kiegészítő adót köteles kivetni UPC-re. Ennek mértéke 127,25 lesz, amivel a cégcsoport végső adókötelezettsége 16,6%-os lesz. Ugyanezt az eredményt hozza az is, ha megfelelő anyavállalati szabály hiányában OpCo-nak kell a globális minimumadó védelmi szabályát alkalmazni és beszedni a hiányzó adókötelezettséget.

10. sz. ábra – Levonási tilalmat előíró szabály hatása a struktúrára

4. Összegzés

A globális minimumadó szabályozás célja, hogy globálisan kikényszerítse az országoktól, hogy a megállapodásban szereplő 15% felett adóztassák a jövedelmeket. Ezt azonban nem a meggyőzés eszközével teszik, hanem azzal, hogyha adott ország mégsem vet ki elég magas adót, akkor majd a többi – a szabályozást átvevő állam – fogja beszédni a különbözetet. A rendelkezések éppen ezért túlhaladnak a BEPS projekt eredeti célján és az agresszív adótervezés visszaszorítása mellett az adóverseny is korlátozzák. Az utóbbi években végbement adóversenynek (angolul *race to the bottom*) akar gátat állítani, egyfajta alsó határértéket meghatározva. Eddig a színtig az országok szabadon versenyezhetnek egymással, de az alá nem mehetnek.

A bemutatott példák alapján összességében megállapíthatjuk, hogy a globális minimumadó jelentős változást eredményez a nemzetközi adótervezésben, hiszen az aluladóztatott társaságok tekintetében a cégcsoport számára plusz adófizetési kötelezettséget jelent. Ezen kívül nem szabad megfelekedezni az adminisztrációs kötelezettségekről sem, amely alapján a vállalatcsoportnak az OECD előírásai szerint ki kell valamennyi országra számítania az effektív adókulcsot, annak megállapításához, hogy szükséges-e kiegészítő adót kivetni.

Ugyanakkor azt is láthatjuk a fenti példákból, hogy önmagában a globális minimumadó nem fogja megszüntetni a nemzetközi adótervezést, viszont jelentősen átalakíthatja azt. A minimumadó szabályok miatt az eddigi struktúrák megdrágulhatnak és sok esetben céljukat is veszthetik, viszont helyettük teljesen új típusú adótervezésnek adhat teret. A tervek szerint 2023-tól bevezetésre kerülő globális minimumadó szabályai éppen ezért jelentősen átrendezhetik a nemzetközi adótervezést, viszont arra elég kicsi esély mutatkozik, hogy megszüntessék.

Irodalomjegyzék

- BEPS Action 4 Action 4 Limitation on Interest Deductions, OECD, 2015
- OECD BEPS Action 2: Neutralising the Effects of Hybrid Mismatch Arrangements, 2015;
- Czoboly, Gergely: Tőke- és hitelfinanszírozás adózási kezelése In: Bodzási, Balázs (szerk.): A gazdasági jog és az adójog aktuális kérdései 2018-ban: Gazdasági jogi kutatások a Budapesti Corvinus Egyetemen, Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó (2018)
- Czoboly, Gergely: Hibrid struktúrák a nemzetközi adótervezésben, In: Bodzási, Balázs (szerk.): Gazdasági jogi és adójogi tanulmányok, Budapest, Budapesti Corvinus Egyetem (2020)
- Action 5 Harmful tax practices, OECD, 2015
- Tax Challenges Arising from the Digitalisation of the Economy – Global Anti-Base Erosion Model Rules (Pillar Two), OECD, 2021
- Kahlenberg, Christian – Kopec, Agnieszka: Hybrid Mismatch Arrangements – A Myth or a Problem That Still Exists?: An analysis of the tax treatment of financial instruments in EU Member States, and the disclosure of actual political responses

to aggressive tax planning by the OECD and the European Union, World Tax Journal 2016/1. sz.

- Blessing, Peter: The Debt-Equity Conundrum - A Prequel, Bulletin for International Taxation, 2012/4-5. sz.
 - Bärsch, Sven-Eric – Spengel, Christoph: Hybrid Mismatch Arrangements: OECD Recommendations and German Practice, Bulletin for International Taxation, 2013/10. sz.
 - Janssens ,Pascal - Ledure, David– Vandepitte, Bertrand – Jelle, Loos : The End of Intra-Group Financing... or Not Just Yet? – Part 1, European Taxation 2015/7. sz., 285.
-
-